

PÄÄKIRJOITUS

Teknillisen järjestelmän osan puuttuminen tai vajaatoiminta yhteiskunnassa huomataan nopeasti. Teollisuus ja yksityiset kansalaiset kiinnostavat välittömästi huomionsa esimerkiksi tie- ja rautatieverkon ongelmakohtiin tai postinkulussa tapahtuviin epäsäännöllisyyksiin. Yhteiskunnan ytimen muodostavat kuitenkin ihmiset, jotka tekevät ja käyttävät tekniikkaa. Myös he ovat osa teknillistä järjestelmää. Inhimillisen toiminnan ja tekniikan välinen vuorovaikutus on selviö, jonka tutkimus muodostuu erääksi historian tutkimuksen suurista kysymyksistä. Asian kumpikin osapuoli on tunnistettava. Teknologian historian tutkimus on jo Suomesakin edennyt alkua pidemmälle – inhimillisten osapuolien nimeäminen on alkamassa.

Vanhemmissa teollisuushistorian tutkimuksissa on tapana selittää tehtaan synty kertomalla kuinka joku, yleensä englantilainen tai ruotsalainen herra saapui paikkakunnalle ja ihastui maisemaan riittävästi perustaakseen tehtaan. Tuotantotekniikan nopeiden uudistusten kausi on selitetty kertomalla kuinka 'insinööri' saapui, jälleen yleensä ulkomailta, tuoden mukanaan uuden teknologian. Tämä on riittänyt tueksi muuten lähinnä yrityksen tai teollisuuslaitoksen taloudelliseen historiaan painottuville kirjoituksille.

Jokainen teollisuudessa toiminut tietää, että harva asia selityy yksittäisen ihmisen innostuksella tai olemassaololla. 'Insinööri' ei riitä selitykseksi sille, että suuren tehtaan sadat koneet uudistuvat – kuitenkin nämä kaksi asiaa liittyvät jotenkin toisiinsa. Meidän on tiedettävä mitä 'insinööri' tarkoittaa jotta paljas teknillinen historia pystytään liittämään henkilö- ja taloushistoriaan. 'Insinööri' ei tarkoita yhden ihmisen tietopotentiaalia tai kokemusta, se ei tarkoita edes titeliä. Kysymys on professiosta, jolla on oma

SISÄLLYS

- | | |
|----|--|
| 3 | Pääkirjoitus |
| | Panu Nykänen |
| 5 | Monumentteja vai menneen ihmistoiminnan tutkimusta? |
| | Minna Lönnqvist |
| 10 | UUTISET |
| 16 | Dioraaman taustalla |
| | Georg Haggrén |
| 18 | Atomienenergiapolitiikan alkuvaiheet Suomessa |
| | Timo Haavisto |
| 23 | Kymmenen vuotta Tshernobylistä |
| | Anna-Liisa Savolainen |
| 29 | Sähköä voimalaitoksesta kuluttajalle |
| | Osmo Simolan haastattelu |
| 36 | Yhteistä historiaa |
| 39 | Yhteiskunnallinen liikeyritys |
| 42 | Kysyväkö ei tieltä eksy? |
| | Hannu Kokko |
| 44 | Tekniikan museopäivä |

historiansa. Miten insinööriprofessioni syntyi, miten se määriteltiin profession ulko- ja sisäpuolelta, miksi lääkäri ei ole insinööri? Miten insinööriksi tullaan ja ketkä ovat olleet profession jäseniä eri aikoina? Jo Suomen itsenäisyyden alkuvuosikymmeniä käsiteltäessä tutkimattomat kysymykset avautuvat todelliseksi ongelmaksi. Niin kauan kun teknologian historiasta kiinnostuneille on epäselvää mitä esimerkiksi 'insinööri' ja 'teknikko' tarkoittavat eri aikakausina, on historiallisen kokonaisuuden hahmottaminen lähes mahdotonta.

Kullakin professiolla on oma historiansa, jota ei voi yleistää koskemaan muita profesioita. Jokaisen profession historian selvittäminen vaatii tutkimusta, jonka on lähdettävä arkistolähteistä. Edes profession rajojen määrittely ei riitä sen kattavaan kuvaukseen. Se on vasta alku kertomukselle.

Sen lisäksi, että tunnemme kunkin aikakauden teollisuuden taloudellisen ja hallinnollisen kehityksen, sekä ne materiaaliset olosuhteet, joissa teollinen kulttuuri istutettiin maahamme, meidän on tiedettävä myös keitä sen luoneet ihmiset olivat. 'Insinööri englannista' ei riitä nykypäivänä selitykseksi tapahtuneelle. Meidän on tiedettävä mitä hän tiesi ja osasi, sellaista joka riitti aikanaan muuttamaan maailmaa. Osaamisen rajojen määrittely vaatii asiakirjojen ja kirjojen lukemista. Tämäkään ei kuitenkaan riitä. Historiankirjoittajien on kyettävä vastaamaan myös kysymykseen mitä ei osattu, ja ennen kaikkea miksi.

Panu Nykänen

Tekniikan Waiheita on Tekniikan museoyhdistyksen kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaus-hinta on 60 mk/ vuosi. Irtonumerohinta 20 mk.

Tekniikan Historian Seura ry:n jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle kirjallisesti tai puhelimitse. Toimitus myy lehden vanhoja numeroita irtokappaleina mikäli niitä on jäljellä.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Tekniikan Waiheita, Borgströminkuja 1 D 46, 00840 Helsinki, puh. 698 87 29.

Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö maaliskuun numeroon 1/96 viimeistään 20.2.

Tekstit pyydetään kirjoittamaan riittäväillä marginaaleilla 2-rivivälillä yhdelle puolelle arkkia. Mikäli mahdollista lähetykseen toivotaan liitettäväksi tekstitiedosto korpulla.

Mikäli kirjoitus on primaaritutkimus, käytetään nootituksessa loppuviitteitä. Jos kirjoitus on lyhennelmä, noottien määrä pyritään supistamaan minimiin ja kirjallisuutena mainitaan alkuperäinen teksti.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia.

Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen toimituksen kanssa.

TOIMITUSNEUVOSTO

Lars Hukkinen, Pertti Kaarna, Matti Krank,
Tuula Kuusisalo, Karl-Erik Michelsen,
Panu Nykänen